

Nr 238.

Av herr **Anderson, Axel Ivar**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående den fortsatta utbyggnaden och organisationen av landets försvarskrafter.

Vi äro ett litet folk i ett jämförelsevis stort land. Det är självklart, att dessa bägge omständigheter i väsentliga delar giva vårt försvarsproblem dess speciella karaktär. Hur fullständigt vi än utnyttja de resurser i folk och materiel, som stå oss till buds, måste på varje enhet i vårt försvar läggas uppgiften att försvara ett mycket stort område. Om denna uppgift med framgång skall kunna lösas, måste våra försvarskrafter även i rent bokstavlig bemärkelse skaffa sig försprång för att slå motståndaren. Vi måste därför ägna särskild omsorg åt att giva våra trupper stor rörlighet.

I det förslag till fortsatt utbyggnad och organisation av landets försvarskrafter, som i Kungl. Maj:ts proposition nr 210 förelagts riksdagen, har detta krav otvivelaktigt blivit beaktat. Strävan efter ökad rörlighet hos försvarskrafterna är en huvudlinje i förslaget. I den utredning, som föregått det framlagda förslaget, säges sålunda beträffande armén: »Den stora utsträckningen av de områden, som kunde tänkas såsom operationsområden för våra armékårer, och de under alla förhållanden begränsade stridskrafter, som vi vore mäktiga att uppställa, gjorde det erforderligt att skapa ökad tillgång på trupper med större rörlighet än som de vanliga operativa enheterna besitta. Detta krav skärptes ytterligare, om man hade att räkna med en motståndare, som kunde beräknas disponera över talrika lättroliga förband.»

Med hänsyn till dylika överväganden har för arméns vidkommande föreslagits organiserandet av ett antal lättroliga enheter, motoriserade eller cykelutrustade. Det är uppenbart, att genomförandet av sålunda föreslagna åtgärder i och för sig är ägnat att i hög grad stärka arméns slagkraft.

Men för att verkligen uppnå den eftersträfvade ökade rörligheten hos de operativa enheterna är det icke tillräckligt att utrusta dem med snabba fordon. Man måste också tillse att, där hinder för deras förflyttning förefinnas eller uppstå, dessa hastigt bliva undanröjda.

Den glesa bebyggelsen i vårt land medför att både landsvägs- och järnvägsnätet i stort sett är glest. I synnerhet gäller detta beträffande Norrland. Men även i de mellersta och södra delarna av landet finnas breda bälten, varöver endast ett fåtal förbindelser leda. På grund härav är risken stor för att en fiende exempelvis genom bombfällning från luften mot vägar och framför allt broar kan lyckas att avbryta förbindelserna för våra trupper till olika operationsområden och därmed under ett avgörande skede

förhindra deras insättande i strid. För att trygga en snabb förflyttning av arméns stridskrafter är det uppenbarligen minst lika viktigt att sådana skador på förbindelsevägarna skyndsamt bliva avhjälpda som att transporterna i och för sig kunna ske hastigt. Det får heller icke brista i framforslingen av ammunition, motordrivmedel och andra nödvändiga förnödenheter.

Framför allt med hänsyn härtill är det nödvändigt, att de i armén ingående ingenjörtrupperna förstärkas. I samma mån som de operativa förbanden utrustas för snabbare förflyttningar, stegras fordringarna på ingenjörtruppernas insatser. De måste sättas i stånd att hastigare genomföra sina uppgifter och samtidigt utsträcka sin verksamhet över större områden än hittills förutsatts. Försummar man att vidtaga tillräckliga åtgärder i detta syfte, löper man risken att i krig ingenjörtruppernas otillräcklighet — för att låna ett uttryck, som blivit vanligt inom den industriella produktionen — blir den trånga flaskhals, som bestämmer hela arméns och därmed kanske hela försvarets effekt.

Ingenjörtrupperna äro för närvarande i fredstid organiserade på tre kårer med förläggningar i Stockholm, Eksjö och Boden. I propositionen föreslås ingen förändring i detta avseende. Den enda utbyggnad av den nuvarande organisationen, som över huvud taget däri upptagits, är upprättandet av en ny mobiliseringscentral inom III. militärområdet. Även befälskadern föreslås bliva så gott som oförändrad.

Med hänsyn till krigsorganisationens omfattning samt de både absolut och relativt taget ökade uppgifter, som komma att åligga ingenjörtrupperna, synes det påtagligt, att den sålunda föreslagna fredsorganisationen av dessa trupper tilltagits alltför snäv. Om organisationen bleve genomförd på i propositionen föreslaget sätt, skulle detta därför leda till oöverstigligen svårigheter för ingenjörtrupperna vid lösandet av deras uppgifter. Och detta så mycket mera som dessa uppgifter icke inskränka sig till vad som ovan antytts. Det är tillräckligt att i detta sammanhang erinra om att även minering av vägar och liknande uppgifter handhavas av ingenjörtrupperna.

För säkerställandet av armékårens koncentration och uppmarsch måste ej endast territoriella förråd av ingenjörmateriel för förbindelse-reparationer — såväl arbetsredskap som bromateriel — finnas ordnade utan även med deras användning förtrogen trupp redan i fredstid disponeras inom varje militärområde. Likaså måste inom varje sådant område finnas en enhetlig organisation för såväl övervakning av sprängberedskapen som successiv utbildning av personal för dess handhavande. Det synes därför vara nödvändigt att redan i fredstid tilldela varje militärområde åtminstone ett ingenjörtruppförband. Försvarsutredningen har som sin mening uttalat att den funne det önskvärt, att mindre detachement ur ingenjörtrupperna kunde permanent förläggas till de olika mobiliseringscentralerna. Av ekonomiska skäl har utredningen likväl icke ansett sig böra framlägga förslag i

denna riktning. Chefen för armén har ansett det erforderligt att inom varje militärområde förfoga över ett ingenjörförband. Departementschefen har förklarat sig dela de uppfattningar, som sålunda kommit till uttryck. Med hänsyn till såväl de konsekvenser en utbyggnad av ingenjörtrupperna skulle medföra i fråga om kaderökningar som till de byggnads- och andra kostnader, som därmed bleve förenade, har departementschefen emellertid funnit det icke vara möjligt att nu räkna därmed.

Frågan gäller i första hand hur de resurser, som stå till buds, böra avvägas i förhållande till olika behov, för att effekten i krig skall bli den största möjliga. Man bör därvid icke förbise, att större tillgång på ingenjörtrupper och särskilt på därtill hörande befäl även skulle göra det möjligt att förbättra infanteriets utbildning i fältarbeten. Behovet härav är mycket stort. Därom lära de erfarenheter, som gjorts under beredskapstiden, bära nogsamt vittnesbörd. Ett samarbete med ingenjörtruppförbanden för tillhandahållandet av materiel och byggnadselement är grundförutsättningen för att ändamålsenliga fältarbeten snabbt skola kunna utföras. Infanteriets pionjärutbildning synes därför lämpligen böra ske i samarbete med ingenjörtrupperna. God förmåga att utföra fältarbeten minskar i hög grad truppens förluster och sparar därmed det mänskliga materialet, varpå vi främst lida brist. En förstärkning av ingenjörtrupperna måste alltså även medföra att försvarskraften i dess helhet blir mera uthållig.

Inspektören för ingenjörtrupperna har i ett den 5 februari 1942 dagtecknat yttrande över 1941 års försvarsutrednings betänkande bl. a. framlagt förslag till organisation av ingenjörtrupperna.

Enligt detta förslag skulle inom varje militärområde med undantag av det VII. redan i fredstid organiseras ett ingenjörtruppförband, som samtidigt skulle vara utbildningscentral för viss pionjärtjänst. Förslaget har således den syftning, som enligt min mening är behövlig. Det avser dels bibehållande av de tre nu befintliga ingenjörkårerna med förläggningsorterna Eksjö, Stockholm och Boden inom resp. I., IV. och VI. militärområdena, dels uppsättandet av en ny ingenjörkår med förläggningssort Karlstad inom V. militärområdet, dels ock förläggning inom II. och III. militärområdena (förslagsvis i Östersund och Borås) av detachment ur resp. Svea och Göta ingenjörkårer. Den ökning, som blir erforderlig av befälsbehovet vid ingenjörtrupperna utöver vad som i propositionen föreslagits, framgår av nedanstående tabell:

Överstelöjtnantsbeställning	1 st.
Majorsbeställningar	2 st.
Kaptensbeställningar	6 st.
Löjtnantsbeställningar	12 st.
Fänriksbeställningar	7 st.
Underofficersbeställningar	31 st.
Underbefälsbeställningar	90 st.

Därtill komma motsvarande ökningarna på övriga personalstater. Antalet till ingenjörtrupperna uttagna värnpliktiga skulle enligt inspektörens för ingenjörtrupperna förslag ökas med 235 om året.

En närmare redogörelse för förslaget torde i detta sammanhang icke vara erforderlig, utan tillåter jag mig i detta avseende hänvisa till förutnämnda yttrande.

Enligt uppgift skulle genomförandet av detta förslag medföra en ökad årlig kostnad för ingenjörtruppernas befälskader av tillhoppa omkring 750 000 kronor i jämförelse med propositionen. Otvivelaktigt är beloppet avsevärt. Enligt min mening skulle emellertid den därmed åstadkomna förstärkningen av ingenjörtrupperna vara så värdefull, att den väl uppväger merkostnaden.

Det är emellertid att märka, att inspektörens förslag förutom förläggning av ingenjörtrupp inom varje militärområde på fastlandet innebär dels en ökning av den ingenjörtrupperna tilldelade årliga värnpliktigkontingenten och dels att instruktörer från ingenjörtrupperna skulle kunna ställas till förfogande för infanteriets utbildning i fältarbeten m. m. Sistnämnda bägge omständigheter ha betingat en mycket avsevärd del av den föreslagna ökningen av befälskadern. Inskränker man sig till att med bibehållande av i propositionen avsedd värnpliktigkontingent uppsätta en ny ingenjörkår inom V. militärområdet samt förlägga detachement ur Svea och Göta ingenjörkårer till mobiliseringscentralerna inom II. och III. militärområdena, kan ökningen i årskostnaderna enligt uppgift nedbringas till endast omkring 200 000 kronor. Ehuru en sådan mindre omfattande organisation uppenbarligen icke leder till sådan förstärkning av ingenjörtrupperna, som med hänsyn till betydelsen av deras insatser i krig vore behövlig, skulle den ändock medföra en avsevärd förbättring. Därest man vid frågans prövning skulle finna sig förhindrad att antaga inspektörens för ingenjörtrupperna fullständiga förslag, synes under alla omständigheter denna mindre omfattande utökning av organisationen böra genomföras. Vad kostnaderna för erforderliga byggnader beträffar har inspektören för ingenjörtrupperna i ovannämnda yttrande påvisat, att genomförandet av i propositionen upptaget förslag förutsätter icke obetydliga till- och nybyggnader vid redan befintliga ingenjörkårförläggningar. Därest här ifrågavarande förslag i stället realiseras synas några nybyggnader vid sagda förläggningar ej bliva behöfliga. Däremot erfordras naturligtvis nybyggnader vid de i förslaget upptagna nya förläggningarna.

I förläggningssorterna Karlstad och Östersund finnas emellertid redan barackförläggningar, som för ingenjörtrupperna uppförts under beredskapstiden. De befinna sig i mycket gott skick och erbjuda fullt tillfredsställande bostäder och logement. Dessa baracker kunna beräknas bliva fullt användbara för sina ändamål under ännu 5 à 10 år. Den erforderliga utvidgningen av förläggningarna på dessa platser ävensom den nya för-

läggningen i Borås synes i väsentliga delar också kunna ske genom uppförande av några nya baracker. Däremot torde det vara lämpligt att redan från början uppföra för den föreslagna nya ingenjörskåren i Karlstad erforderliga gymnastikhus, varmgarage och tygverkstad såsom permanenta byggnader. Enligt uppgift skulle kostnaderna för dessa permanenta byggnader uppgå till i runt tal 500 000 kronor vid nuvarande prisnivå. De ytterligare vid de nya förläggningarna erforderliga barackerna ha uppgivits komma att draga en kostnad av omkring 260 000 kronor, däri inbegripet förvärv av mark för förläggningen i Östersund, som är uppförd på ofri grund. Totalkostnaden för erforderliga byggnader utförda på angivet sätt beräknas alltså till omkring 760 000 kronor vid nuvarande prisnivå. Till storleksordningen torde detta belopp snarast understiga vad som i propositionen medräknats för däri förutsatta tillbyggnader vid Svea och Göta ingenjörskårer samt för furirbostäder.

Uppenbart är att byggnadskostnaderna bliva högre än ovan angivits, om man redan från början uppför alla vid de nya förläggningarna erforderliga byggnader permanenta och således jämväl slopar vid ett par av dessa befintliga baracker. Ett sådant tillvägagångssätt skulle emellertid innebära ett onödigt slöseri. Först när befintliga baracker tjänat ut, böra de ersättas med kaserner. Det kan möjligen göras gällande att de kostnader, som därvid uppstå, redan från början böra tagas i betraktande på skäligt sätt, om icke den i propositionen uppdragna kostnadsramen för försvaret indirekt skall komma att överskridas. Jämväl de byggnadskostnader, som framdeles kunna uppstå (efter 5-årsperiodens utgång), böra från en sådan utgångspunkt motsvaras av möjliga besparingar på annat håll. Det är naturligtvis vanskligt att i detta avseende framkomma med något mera utformat förslag. Emellertid upptages i propositionen beträffande trängen och trängtrupperna förslag om förläggning av ett kompani ur Göta trängkår inom det nybildade V. militärområdet. Ett nytt kasernetablissemment skulle för ändamålet uppföras i Nora. Det synes som om angelägenhetsgraden för denna förläggning vore väsentligt mindre än beträffande den ovan föreslagna förstärkningen av ingenjörtrupperna. Vid sådant förhållande borde den utan större olägenhet kunna utgå. Även i andra avseenden torde besparingar vara möjliga att vidtaga, så att ekonomiska skäl icke hindra genomförandet av ingenjörtruppernas nödvändiga förstärkning.

Under hänvisning till det ovan anförda hemställer jag,

att riksdagen måtte besluta sådan förändring av den i Kungl. Maj:ts proposition föreslagna planen för fortsatt utbyggnad och organisation av landets försvarskrafter att ingenjörtrupperna i huvudsak erhålla den omfattning, organisation och förläggning, som ovan föreslagits och närmare

angivits i inspektörens för ingenjörtrupperna åberopade yttrande den 5 februari 1942.

Stockholm den 28 april 1942.

Ivar Anderson.
